

Rondje langs de velden II

Een vergelijking van de organisatie en financiering
van de sport met andere landen

Nederlandse Sportraad

Deze publicatie is onderdeel van een reeks publicaties over de organisatie en financiering van de sport.

NLsportraad 2020-01.

Het speelveld van de sport. Samenvatting

NLsportraad 2020-02.

Het speelveld van de sport. Discussienota over de organisatie en financiering van de sport in de toekomst

NLsportraad 2020-03.

De fitheid van de sport. Een kwalitatieve analyse van de organisatie en financiering van de sport

NLsportraad 2020-04.

Speelruimte voor sport. Vier beleidsscenario's voor de organisatie en financiering van de sport in de toekomst

NLsportraad 2020-05.

Rondje langs de velden I. Een vergelijking van de organisatie en financiering van de sport met andere sectoren

► NLsportraad 2020-06.

Rondje langs de velden II. Een vergelijking van de organisatie en financiering van de sport met andere landen

NLsportraad 2020-07.

De Europese spelregels. Kaders van de Europese Unie voor de organisatie en financiering van de sport

NLsportraad 2020-08.

De prijzen van sport. Verkenning van de prijselasticiteit in de sport

KPMG 2019.

Brancherapport Sport. Kwantitatieve analyse

Samenvatting	5
1 Inleiding	7
1.1 Onderzoeksvraag en methode	7
1.2 Korte schets van de Nederlandse situatie	9
2 Liberale landen	10
2.1 Verenigd Koninkrijk	10
2.1.1 <i>Algemene kenmerken en staatsinrichting</i>	10
2.1.2 <i>Sportwetgeving</i>	10
2.1.3 <i>Sportspecifieke kenmerken</i>	10
2.1.4 <i>Betrokkenheid bevolking bij sport</i>	11
2.2 Australië	12
2.2.1 <i>Algemene kenmerken en staatsinrichting</i>	12
2.2.2 <i>Sportwetgeving</i>	12
2.2.3 <i>Sportspecifieke kenmerken</i>	12
2.2.4 <i>Betrokkenheid bevolking bij sport</i>	13
2.3 Verenigde Staten	14
2.3.1 <i>Algemene kenmerken en staatsinrichting</i>	14
2.3.2 <i>Sportwetgeving</i>	14
2.3.3 <i>Sportspecifieke kenmerken</i>	15
2.3.4 <i>Betrokkenheid bevolking bij sport</i>	16
3 Corporatief	18
3.1 Duitsland	18
3.1.1 <i>Algemene kenmerken en staatsinrichting</i>	18
3.1.2 <i>Sportwetgeving</i>	18
3.1.3 <i>Sportspecifieke kenmerken</i>	18
3.1.4 <i>Betrokkenheid bevolking bij sport</i>	19
3.2 België	19
3.2.1 <i>Algemene kenmerken en staatsinrichting</i>	19
3.2.2 <i>Sportwetgeving</i>	20
3.2.3 <i>Sportspecifieke kenmerken</i>	20
3.2.4 <i>Betrokkenheid bevolking bij sport</i>	21

4	Sociaaldemocratisch	22
4.1	Denemarken	22
4.1.1	<i>Algemene kenmerken en staatsinrichting</i>	22
4.1.2	<i>Sportwetgeving</i>	22
4.1.3	<i>Sportspecifieke kenmerken</i>	22
4.1.4	<i>Betrokkenheid bevolking bij sport</i>	23
5	Latijns	24
5.1	Spanje	24
5.1.1	<i>Algemene kenmerken en staatsinrichting</i>	24
5.1.2	<i>Sportwetgeving</i>	24
5.1.3	<i>Sportspecifieke kenmerken</i>	24
5.1.4	<i>Betrokkenheid bevolking bij sport</i>	25
6	Postcommunistisch	26
6.1	Polen	26
6.1.1	<i>Algemene kenmerken en staatsinrichting</i>	26
6.1.2	<i>Sportwetgeving</i>	26
6.1.3	<i>Sportspecifieke kenmerken</i>	26
6.1.4	<i>Betrokkenheid bevolking bij sport</i>	27
7	Data sport-betrokkenheid in Europese landen	28
8.	Referenties	30
8.1	Literatuur	30
8.2	Websites	31

Vergelijking

Sport is in ieder land anders georganiseerd. Er is een grote variatie in de taakverdeling tussen overheid en sportsector. Ook de betrokkenheid van de bevolking bij sport – in termen van sportdeelname en sportbeleving – kent veel variëteit.

Om de Nederlandse sportbranche op het gebied van organisatie en financiering van de sport in perspectief te plaatsen, vergelijkt de Nederlandse Sportraad (NLSportraad) een aantal aspecten met andere landen. Een zuivere vergelijking valt daarbij niet te maken vanwege de verschillende staatsvormen, politiek-culturele context en historie van sport in de onderzochte landen: Australië, België, Denemarken, Duitsland, Polen, Spanje, Verenigd Koninkrijk, Verenigde Staten.

Sportbranche

In vrijwel alle landen is het sportaanbod ontstaan uit privaat initiatief. Sommige landen drijven van oudsher op verenigingssport (Denemarken, Duitsland). In het Verenigd Koninkrijk en de Verenigde Staten is schoolsport sterk ontwikkeld.

In alle landen is daarnaast de commerciële breedtesport en topsport in opkomst. Ook Nederland kent een hybride sportbranche.

Groot voordeel van het schoolsportsysteem is dat alle kinderen op school te maken krijgen met sport en alle kinderen kans hebben op talentherkenning en talentontwikkeling. Groot nadeel is dat de sportdeelname in de overgang van school naar het werkzame leven enorm afneemt.

Wat wel en niet tot 'sport' wordt gerekend verschilt per land. In Australië valt ook bewegen in bredere zin onder de taken van Sport Australia, in de Verenigde Staten worden *fitness en exercise* geschaard onder volksgezondheid en in Polen valt ook e-sports onder de definitie van sport.

Wetgeving

De overheid is altijd op *een* manier betrokken bij sport, ook in het geval van de meer liberale landen zoals het Verenigd Koninkrijk en de Verenigde Staten, die sport bij onderwijsinstellingen financieren en topsportprogramma's en -accommodaties bekostigen.

Polen, Spanje en een aantal deelstaten in Duitsland hebben *sportwetten* die de relatie met en ondersteuning van sportorganisaties regelen en verplichtingen van lokale overheden op het gebied van sport vastleggen. In andere landen wordt sport ondersteund door algemene wetgeving (Denemarken) of op onderdelen door specifieke wetten, bijvoorbeeld op het gebied van doping (Australië) of professionele sport (Verenigde Staten). In Nederland is sport niet wettelijk verankerd met uitzondering van de Wet uitvoering antidopingbeleid (Wuab).

Decentralisatie

In landen met een federale structuur (België, Duitsland, Spanje, Australië, Verenigde Staten) wordt het sportbeleid grotendeels overgelaten aan het regionale niveau.

In landen met een unitaire structuur (Denemarken, Verenigd Koninkrijk, Polen) is de landelijke overheid verantwoordelijk voor het sportbeleid. Decentralisatie is dikwijls gebaseerd op subsidiariteit: het principe dat overheidszaken zo laag mogelijk in de samenleving afgehandeld dienen te worden. In Nederland is de breedtesport decentraal, en de topsport centraal georganiseerd.

Governance

In de governance van de sport kunnen in de vergelijking tussen landen twee modellen worden onderscheiden. In het eerste model is er een publiek orgaan verantwoordelijk voor de implementatie en administratie van het door de politiek vastgestelde sportbeleid en de sportprogramma's (Verenigd Koninkrijk - Sport England, Australië - Sport Australia, Spanje - High Council of Sports, Polen - ministerie van Sport en Toerisme).

In het tweede model worden politieke beslissingen in afstemming met de belangrijkste sportorganisaties genomen, die vervolgens de uitvoering voor hun rekening nemen (Denemarken en Duitsland). Het laatste is ook in Nederland het geval. In Nederland en Duitsland is er één organisatie voor de georganiseerde top- en breedtesport, in het Verenigd Koninkrijk, Australië en de Verenigde Staten is dit gescheiden en houdt het nationale Olympische comité zich alleen bezig met topsport.

Sportdeelname en sportbeleving

Er zijn grote verschillen in sportdeelname en sportbeleving van de bevolking van de vergeleken landen. Het betrekken van kwetsbare groepen is in veel landen een aandachtspunt.

Op basis van de vergelijking kan geen causaal verband worden gelegd tussen de sportdeelname en de wijze waarop de sport is georganiseerd en gefinancierd. Daarvoor is verklarend onderzoek nodig. Verschillen in sportdeelname tussen landen lijken vooral te maken te hebben met (gelijkheid in) inkomen en de aandacht van de overheid voor de gezondheid en het welzijn van de bevolking. Denemarken, Duitsland en Nederland kennen een relatief hoge sportdeelname gekoppeld aan een genivelleerde samenleving. In Polen en Spanje zijn de inkomensverschillen én de verschillen in sportdeelname veel groter. Ook het Verenigd Koninkrijk kent grote inkomensverschillen, maar wel meer betrokkenheid bij sport dan in Spanje en Polen. Mogelijk ligt daar de historische ontwikkeling van sport aan ten grondslag, een proces dat in Polen (communisme) en Spanje (Francoregime) pas na de Tweede Wereldoorlog is opgekomen.

1 Inleiding

1.1 Onderzoeksvraag en methode

De Nederlandse Sportraad (NLsportraad) is gevraagd een advies te geven over de organisatie en financiering van de sport (VWS, 2019). De sportbranche is zowel kwantitatief als kwalitatief onderzocht (KPMG, 2019 en NLsportraad 2020a).

De centrale vraag is welke kansen en uitdagingen de sportbranche moet aanpakken om klaar te zijn voor de toekomst, waarbij rekening wordt gehouden met de sterktes en zwaktes van de branche. Om de Nederlandse sportbranche in perspectief te plaatsen, vergelijkt de NLsportraad een aantal aspecten op het gebied van organisatie en financiering van de sport met andere landen. Met hetzelfde doel heeft de NLsportraad ook een intersectorale vergelijking gemaakt (NLsportraad, 2020b).

In deze vergelijking voert de NLsportraad cijfers op van de verschillende landen, zoals die zijn gemeten en vastgelegd voor het uitbreken van de coronacrisis. Welke gevolgen de coronacrisis heeft op de maatschappelijke, politieke en economische ontwikkelingen in de landen en op sport is nu niet te schetsen. De beschikbare gegevens uit eerdere jaren geven echter wel een beeld van de verhoudingen tussen de onderzochte landen en de verschillen in de organisatie en financiering van de sport.

In deze vergelijking is getracht een antwoord te geven op de vraag hoe andere landen sport organiseren en financieren en hoe de overheid zich verhoudt tot de sector. Dit alles met als centrale vraag: wat valt hiervan te leren voor de Nederlandse sportbranche en het sportbeleid? De aandachtspunten zijn verwerkt in de discussienota (NLsportraad 2020c) met mogelijke beleidsscenario's voor de toekomstige organisatie en financiering van de sport.

De vragen waarop de NLsportraad in deze analyse ingaat zijn de volgende.

-
- Hoe ziet het sportlandschap eruit in andere landen?
-
- Welke sportwetgeving kennen de diverse landen?
-
- In welke mate is sport in andere landen een (rijks)overheidstaak of wordt het aan de markt overgelaten?
-
- Hoe is de betrokkenheid van de bevolking bij sport in de zin van bewegen, sportdeelname en bezoek van sportwedstrijden?

In deze analyse vergelijkt de NLsportraad Nederland met een mix van landen met verschillende staatsvormen en politiek-historische achtergronden. De publieke sector in verschillende landen gaat verschillend om met sport (Scheerder et al., 2011, Ibsen et al., 2016). Zo mag worden aangenomen dat landen met een grote publieke sector veel tijd en geld besteden aan het welzijn van de bevolking, aan inkomensgelijkheid en ook aan sportbeleid, terwijl in landen met een kleinere publieke sector en een grotere afstand tussen overheid en de samenleving minder aandacht is voor integraal sportbeleid. Ibsen en collega's (2016) schetsen de volgende indeling:

Type welzijnsstaat	Kenmerken	Landen in onze studie
Liberaal	Beperkte publieke sector, minder aandacht voor herverdeling van inkomen en welzijn over inwoners.	Verenigd Koninkrijk, Australië, Verenigde Staten
Corporatief	Relatief hoog voorzieningenniveau, maar selectief in de toekenning van rechten. Belangenorganisaties spelen in dit type staat een belangrijke rol.	Duitsland, België (Vlaanderen), Nederland
Sociaaldemocratisch	Grote publieke sector, veel aandacht voor herverdeling van inkomen en welzijn over inwoners.	Denemarken
Latijns	Gemis van een uitgesproken idee over sociaal minimum levensstandaard/recht op welzijn.	Spanje
Postcommunistisch	Overgangssituatie, waarbij overheidsinkomsten en -uitgaven, de sociale situatie en het vertrouwen in de politiek nog afwijken van West-Europese welvaartsstaten.	Polen

Veel informatie is daarnaast verkregen uit de publicaties van Scheerder (et al., 2011), Breuer (et al. 2015), Hallmann en Petry (2013), Chaker (1999) en Sobry (2011). Als bronnen van internationaal vergelijkbare cijfers zijn de *Eurobarometer sport* uit 2017 gebruikt en de gegevens van de WHO (z.d.) over fysieke activiteit.

1.2 Korte schets van de Nederlandse situatie

In het *Brancherapport sport* (KPMG, 2019) is geschetst dat Nederland een divers landschap kent van georganiseerde, anders georganiseerde en ongeorganiseerde sport. Nederland kent geen sportwet of sportgerelateerde wetgeving. De relatie

van de overheid met de sportbranche is diffuus. Enerzijds maakt ze deel uit van de branche (in het onderhouden en beheren van sportaccommodaties), anderzijds heeft de overheid verschillende gezichten: ze betreft sport bij de maatschappelijke opgaven rondom gezondheid of sociale cohesie en tegelijk stelt ze wettelijke kaders op bijvoorbeeld het gebied van bouwen, milieu, horeca, hygiëne, veiligheid en belastingen.

De georganiseerde top- en breedtesport is vanuit privaat initiatief begonnen. De huidige 28.000 sportverenigingen zijn veelal gebundeld in sporttakgerichte bonden. 76 sportbonden zijn lid van het NOC*NSF, waarvan zowel de breedtesport als de (Olympische en Paralympische) topsport onderdeel uitmaken. De landelijke overheid speelt een belangrijke (financiële) rol bij topsport, lokale overheden zijn sterk verbonden met de sportverenigingen, onder andere door het faciliteren van accommodaties. Beide overheden samen financieren de inzet van buurtsportcoaches, om de rol van sport en bewegen tussen sectoren te faciliteren (onderwijs, zorg). De meeste overheidsmiddelen worden gestoken in het onderhoud en beheer van sportaccommodaties.

De anders georganiseerde sport wordt voornamelijk georganiseerd door commerciële aanbieders en grotendeels gefinancierd door de sporters zelf. Ze heeft te maken met de overheid als het gaat om algemene wet- en regelgeving, zoals belastingwetgeving, veiligheidsregels of arbo-voorschriften. Met de ontwikkeling van lokale sportakkoorden is er aandacht ontstaan voor dit onderdeel van de sportbranche vanuit de overheid. De commerciële topsport heeft nog sterke relaties met de georganiseerde sport (in het geval van betaald voetbal, professionele wielerteams en schaatsteams). Ook maakt de commerciële topsport deels gebruik van door de overheid gefinancierde faciliteiten, zoals voetbalstadions, ijsstadions of wielerveden.

De ongeorganiseerde sport wordt in zekere zin ook grotendeels door de lokale overheid gefinancierd, niet vanuit de sportbegroting, maar vanuit budgetten voor de openbare ruimte. Vertegenwoordiging van dit onderdeel in de sportbranche is aanwezig bij sporttakken die gebruik maken van de openbare ruimte (watersport, ruitersport, wandelen en fietsen).

Nederland kent geen sportwetgeving met uitzondering van de Wet uitvoering antidopingbeleid (Wuab). Deze wet geeft de Dopingautoriteit als zelfstandig bestuursorgaan de wettelijke grondslag voor het uitvoeren van de taken. Sporters zijn op basis van de wet verplicht om mee te werken. (Dopingautoriteit, 2020).

2 Liberale landen

2.1 Verenigd Koninkrijk

2.1.1 Algemene kenmerken en staatsinrichting

Het Verenigd Koninkrijk heeft ongeveer 64 miljoen inwoners en bestaat uit vier landen met gedeeltelijk zelfbestuur: Engeland, Wales, Schotland en Noord-Ierland.

In Angelsaksische landen zijn maatschappelijke organisaties ingebed in een sterke liberale traditie en daarmee onafhankelijk van overheidsbeleid. Hierdoor is er spanning tussen sportclubs en de overheid als het gaat om uitvoering van het overheidsbeleid via deze organisaties.

2.1.2 Sportwetgeving

Het Verenigd Koninkrijk heeft een non-interventionistisch model, er is geen sportwetgeving op centraal niveau. Professionele sport en grote sportevenementen vallen onder de centrale overheid via UK-sport. Sportdeelname en breedtesport vallen voornamelijk onder de verschillende landen.

2.1.3 Sportspecifieke kenmerken

Binnen de centrale overheid valt sport onder het DCMS (*Department for digital, culture media and sport*). Dit ministerie beschikt over UK Sport om de sportontwikkeling in de delen van het koninkrijk vorm te geven. UK Sport richt zich op topsport en heeft weinig bemoeienis met breedtesport of schoolsport. UK Sport rapporteert aan het DCMS. DCMS ondersteunt af en toe wel breedtesportinitiatieven in combinatie met andere departementen. De commerciële sportaanbieders, die zich richten op beweging en de fitnesssector hebben zich verenigd in UK active.

De *Home Country Sports Councils* (Sport England, Sport Wales, Sport Scotland en Sport Northern Ireland) zijn verantwoordelijk voor breedtesport. Op centraal niveau valt breedtesport onder het ministerie van volksgezondheid. Breedtesport wordt hier vooral gezien als middel om gezondheid te bevorderen en niet als doel op zich. Schoolsport staat in het Verenigd Koninkrijk centraal en is uitgebreid opgezet qua structuur op lokaal, regionaal en nationaal niveau, uitmondend in internationale competities. Schoolsport ligt verankerd in overheidswetgeving via het ministerie van onderwijs. In dit systeem zit wel een nadeel: zodra de schoolperiode voorbij is, is er geen vanzelfsprekende continuïteit in de sportdeelname van jongeren. Veel jongeren haken dan ook af na het verlaten van het onderwijs.

De competitieve sport in het Verenigd Koninkrijk is georganiseerd op basis van historisch lidmaatschap van internationale bonden. Hierdoor zijn er veel verschillende constructies. Dat betekent dat voor een deel van de sporten (bijv. voetbal en cricket) de Verenigd Koninkrijk-landen eigen bonden en afvaardigingen hebben. Er is dus geen voetbalbond voor het hele Verenigd Koninkrijk, maar een voetbalbond voor

respectievelijk Engeland, Wales, Noord-Ierland en Schotland. Voor atletiek is er wel een bond voor het Verenigd Koninkrijk als geheel, waarbij men splitst naar land voor sommige toernooien, zoals de *Commonwealth Games* (Gemenebestspelen). Voor rugby is het weer anders georganiseerd, daar is Noord-Ierland toegevoegd aan Ierland.

De Britse Olympische bond (BOA) is verantwoordelijk voor de deelname van het Verenigd Koninkrijk aan de Olympische Spelen. Bij Olympische Spelen mogen Noord-Ierse atleten kiezen of ze voor het Verenigd Koninkrijk of Ierland willen uitkomen. De BOA is in naam onafhankelijk en wordt via private gelden gefinancierd: sponsoring, fondsenwerving en evenementen. De BOA ontvangt officieel geen geld uit loterijen of van de overheid. BOA ontwerpt beleid voor de olympische selectie, waarmee nationale federaties ook worden aangestuurd en loterijgelden vrijkomen voor financiering van de sport en de topsportprogramma's van die bonden. Ook kan BOA loterijgelden ontvangen in voorbereiding op de Olympische Spelen voor trainingskampen voor sporters. Door deze constructie kan BOA blijven optreden als een onafhankelijk agentschap en kan de overheid blijven optreden als 'single source of control' en beheerder van het budget.

De scheiding tussen breedtesport en topsport laat zien dat breedtesport vooral als middel wordt ingezet. De centrale overheid heeft de Olympische Spelen in 2012 aangegrepen om verschillende doelen zoals het verhogen van sportdeelname onder jongeren te bereiken.

2.1.4 Betrokkenheid bevolking bij sport

Uit de Eurobarometer 2017 blijkt dat de sportdeelname en fysieke activiteit van de inwoners van het Verenigd Koninkrijk van 15 jaar en ouder veel lager is dan van Nederlanders. Dit vertaalt zich ook naar lagere aantallen lidmaatschappen van sportclubs en fitnesscentra. Bijna driekwart van de Engelse bevolking sport niet in georganiseerd verband (zie bijlage). Mogelijk zijn in deze cijfers schoolsport en universiteitssport niet meegenomen, wat een vertekend beeld kan geven. Ook is er een flinke groei geweest in fietsen en hardlopen de afgelopen jaren, wat misschien nog niet in de cijfers verdisconteerd zit. Informatie van de WHO naar fysieke activiteit laat zien dat 36% van de Engelsen van 18 jaar en ouder te weinig beweegt (in Nederland is dit volgens de WHO 27%).

Het belangrijkste motief van de Engelse bevolking om te sporten en te bewegen is het verbeteren van de gezondheid en de fitheid. Dit percentage is iets lager dan de Nederlandse uitkomsten.

Het aandeel van de bevolking dat actief is als sportvrijwilliger is in het Verenigd Koninkrijk lager dan in Nederland. De helft van de bevolking is tevreden over de activiteiten van de lokale overheid. Driekwart is tevreden over het aanbod van clubs en mogelijkheden in de woonomgeving. Ook dit is lager dan de tevredenheid van Nederlanders.

Informatie uit Europees onderzoek naar het bezoeken van sportevenementen laat zien dat 34% van de Engelsen van 16 jaar en ouder in 2015 ten minste eenmaal een sportevenement heeft bezocht. In Nederland is dit 54%.

2.2 Australië

2.2.1 Algemene kenmerken en staatsinrichting

Australië heeft zo'n 25 miljoen inwoners en is qua oppervlakte 185 keer zo groot als Nederland. Staatkundig is Australië een federale parlementaire democratie en een constitutionele monarchie onder koningin Elizabeth II. Het land kent een centrale overheid en zes deelstaten met volledige eigen regering en parlement.

2.2.2 Sportwetgeving

Australië heeft geen algemene sportwet, er zijn wel wetten voor specifieke onderdelen zoals doping. Ook voerde Australië enkele wetten met betrekking tot sport in met het oog op de Olympische Spelen in Sydney van 2000:

-
- Australian Sports Anti-Doping Authority Act (2006)
-
- Australian Sports Anti-Doping Authority Regulations (2006)
-
- Australian Sports Commission Act (1989)
-
- Olympic Insignia Protection Act (1987, verbod op commercieel gebruik van Olympische beeldmerken, tenzij het Australische Olympisch Comité er toestemming voor geeft).

2.2.3 Sportspecifieke kenmerken

De drie overheidslagen (federale staat, deelstaten en lokale overheden) spelen ieder een rol wat betreft financiering, beleid en faciliteiten van sport.

Sport wordt op centraal niveau besproken in de *Meeting of Sport and Recreation Ministers*. Deze bijeenkomsten tussen de centrale minister van sport en de ministers van sport van verschillende deelstaten en territoria worden gefaciliteerd door de *Committee of Australian Sport and Recreation Officials (CASRO)*. In dit samenwerkingsverband wordt gewerkt aan zaken als matchfixing, sportdeelname en waterveiligheid. In 2011 tekenden de ministers de *National Sport and Active Recreation Policy Framework*. Hierin spraken zij af wat de taakverdeling is en wat de verantwoordelijkheden van de verschillende ministers zijn. Meer recentelijk is *Sport Integrity Australia* in het leven geroepen, een samenvoeging van de *Australian Sports Anti Doping Authority*, het *National Integrity of Sport Unit* en verschillende departementen van *Sport Australia* (de voormalige *Australian Sports Commission*) die zich bezighouden met behoud van de integriteit van sport in Australië.

De nationale regering is sinds 1981 serieus betrokken bij sport door de oprichting van het *Australian Institute of Sport (AIS)*. Dit instituut biedt Australische (top)sporters veel betere mogelijkheden om in Australië zelf te trainen. In 1986 werd de *Australian Sports Commission (ASC)* bij wet opgericht om een meer gecoördineerde aanpak van sport te bewerkstelligen. Het werd een agentschap verantwoordelijk voor fondsenverdeling

en voor het creëren van beleid en strategie voor breedte- en topsport in Australië. In 1987 werd AIS onder ASC gevoegd als topsportonderdeel. Sinds 2013 valt het als agentschap onder de Australische overheid in de portefeuille van het ministerie van Volksgezondheid. In 2018 is het ASC omgedoopt tot *Sport Australia*. Het huidige beleidsplan van *Sport Australia* is 'Sport 2030 - National Sport Plan'.

De minister van sport wordt bijgestaan door een beleidsdirectie en werkt samen met *Sport Australia* en *Sport Integrity Australia* op het gebied van (top)sportontwikkeling. Momenteel ligt de focus van het ministerie op integriteit van sport, het maken van bids voor grote sportevenementen en het organiseren van grote sportevenementen.

Deelstaten hebben ook een ministerie dat verantwoordelijk is voor sport en recreatie. Deze ministeries faciliteren sportbonden van hun deelstaat, ontwikkelen en onderhouden sportfaciliteiten, geven financiële steun aan grote sportevenementen in de deelstaat en ontwikkelen sportbeleid voor hun staat. Elke Australische deelstaat heeft een eigen sportinstituut. Deze instituten en de AIS werken samen in het *National Institutes Network* en de *National Elite Sports Council*. Victoria en New South Wales hebben daarnaast regionale academies opgericht. Veel deelstaten hebben een stichting opgericht voor facilitaire dienstverlening, die hun grootste sportfaciliteiten beheren.

Er zijn 560 lokale overheden in Australië. Zij focussen zich voornamelijk op het faciliteren van lokale voorzieningen zoals zwembaden, sportvelden en stadions. Per hoofd van de bevolking wordt AUS\$ 10 aan sport uitgegeven; 77% daarvan komt van lokale overheden. Investerings in sportontwikkelingsprogramma's door de lokale overheid zijn beperkt. In nationale zaken worden de lokale overheden vertegenwoordigd in de *Australian Local Government Association*.

De rijksoverheid neemt een steeds duidelijkere rol, voornamelijk op het gebied van integriteit van sport, het maken van bids voor en het organiseren van grote sportevenementen. Daarnaast lijkt sport in Australië naast een doel ook steeds meer een middel te worden. Zo zet men sport recent ook in om sociale inclusie te bevorderen en gezondheid te verbeteren. Een voorbeeld daarvan is dat *Sport Australia* in haar strategisch plan voor 2030 het bevorderen van een actieve leefstijl (increasing physical activity levels) binnen haar verantwoordelijkheidsdomein heeft gehaald. Sport staat niet meer los van fysiek actief zijn, maar is een specifieke vorm van lichamelijke activiteit.

2.2.4 Betrokkenheid bevolking bij sport

In het AusPlay onderzoek van oktober 2019 wordt sportfrequentie onder Australiërs van 15 jaar en ouder gemeten. Nota bene: dit onderzoek houdt een hele ruime definitie van sport aan: '*any physical activity is defined as physical activity for exercise recreation or sport*'. De belangrijkste uitkomsten:

- 81% beweegt ten minste 1x per week;
- 62% beweegt ten minste 3x per week;
- 58% beweegt via een organisatie of locatie;
- 22% beweegt via een sportvereniging;
- wandelen is met 43,3% de meest populaire vorm van bewegen;
- van alle volwassenen tussen de 18 en 64 jaar haalt 37,1% de beweegnorm van 30 minuten bewegen elke werkdag voor minimaal 260 dagen per jaar.

Informatie van de WHO naar fysieke activiteit laat zien dat 30% van de Australiërs van 18 jaar en ouder te weinig beweegt (in Nederland is dit volgens de WHO 27%).

Twee vijfde van de Australische bevolking van 15 jaar en ouder bezocht in 2009 ten minste een keer een sportevenement (43%). Australian Rules football (16%) en paardenraces (11%) werden het meest bezocht.

2.3 Verenigde Staten

2.3.1 Algemene kenmerken en staatsinrichting

De Verenigde Staten heeft zo'n 327 miljoen inwoners en is daarmee het twee na grootste land ter wereld. Staatkundig zijn de Verenigde Staten een op de grondwet gebaseerde federale republiek met een sterke democratische traditie. Het congres is de volksvertegenwoordiging en bestaat uit de Senaat en het Huis van Afgevaardigden. De federale entiteit is het dominante orgaan van het Amerikaanse overheidssysteem. Lokale overheden zijn de counties (een soort provincies), gemeenten en speciale districten.

2.3.2 Sportwetgeving

De Verenigde Staten wijkt sterk af van andere Westerse landen als het gaat om het sportsysteem en de algehele organisatiestructuur van sport. Alle overheidslagen hanteren een 'hands-off' benadering ten opzichte van georganiseerde sport en leunen sterk op de vrije markt. Sportstimulering of talentontwikkeling is met de *Amateur Sports Act* uit 1978 officieel overgedragen aan het *United States Olympic Committee* (USOC) en de nationale sportbonden. USOC heeft daarmee de monopoliepositie voor Olympische sport en internationale competitie van sportbonden. USOC en de sportbonden zouden ook sportstimulering moeten uitvoeren, met aandacht voor ontwikkeling van sportfaciliteiten en specifieke programma's voor vrouwen, mensen met een handicap en minderheden. Hierop is geen toezicht vanuit een federale instantie.

Twee andere federale wetten hebben ook veel betekend voor het sportsysteem. De eerste is een wet uit 1922 waarin bepaald is dat de zakelijke activiteiten van een professionele sportorganisatie, inclusief de omgang met spelers, buiten de normale federale jurisprudentie vallen. De tweede wet heeft betrekking op gendergelijke kansen in het onderwijs (1972). Dit heeft ertoe geleid dat intercollegiale/interscolaire competities voor mannen en vrouwen gelijkwaardig zijn en dat onderwijsinstellingen gelijke sportprogramma's moeten bieden voor vrouwen en mannen. Dit heeft invloed gehad op een gelijkwaardiger sportaanbod voor en sportdeelname van mannen en vrouwen.

2.3.3 Sportspecifieke kenmerken

De weerstand van de federale overheid om zich met sport te bemoeien is gebaseerd op de algehele filosofie van de Verenigde Staten om overheidsinterventie te beperken en zo individuele vrijheden te behouden en te beschermen. De bemoeienis van de federale staten met sport gaat vaak niet verder dan het subsidiëren van sportprogramma's van universiteiten. Door de afwezigheid van landelijke of federale bemoeienis met sport, is het aan de lokale overheden om sport te ondersteunen. De meeste lokale overheden financieren wel een vorm van sportaanbod, maar kwaliteit en omvang is sterk afhankelijk van lokale politieke, sociale en economische omstandigheden.

De sportbranche bestaat uit drie onderdelen: professionele teamsport, sport op colleges en high schools, en lokale (publieke en private) sportclubs en recreatieve faciliteiten. De eerste twee zijn sterk gericht op competities; vaak vormt de schoolsport een talentenpool voor de professionele sport. Zowel de scholen als de sportclubs bieden sport aan voor andere sporters, variërend van internationale atleten tot recreatieve sportbeoefenaren. De lokale sportclubs zijn vaak ontstaan vanuit non-profit serviceorganisaties, zoals de YMCA of andere organisaties. Bovengenoemde driedeling is ook terug te zien in de financiering van sport in de Verenigde Staten. De professionele competities zijn private, commerciële organisaties die hun inkomsten halen uit ticketverkoop, mediacontracten en merchandise en hun uitgaven kwijt zijn aan vooral de spelerssalarissen. De overheid heeft dan wel geen bemoeienis met sport, maar blijkt wel vaak een substantiële publieke financiering van de stadions te leveren. Dit levert veel discussie op. Voorheen financierden overheden het hele stadion, maar na herziening van de belastingwetgeving in de jaren '80 van de vorige eeuw is dit verlaagd. Sindsdien zijn stadions veelal publiek-private samenwerkingsverbanden, waarbij de bijdrage van de overheid echter vaak nog steeds meer dan de helft van de kosten bedraagt. Het deel van de private financiering proberen professionele sportteams terug te verdienen door luxe skyboxen, licenties en naamrechten aan te bieden.

De intercollegiale/interscolaire sportcompetities zijn uniek en tegelijk controversieel. Succes in sport zou leiden tot meer inkomsten en overheidskredieten voor publieke universiteiten en daarmee tot verschil in onderwijsmogelijkheden ten opzichte van

universiteiten met minder goede sportprestaties. Ook is er een verschil in uitgaven aan sport en academische ontwikkeling: gemiddeld geven universiteiten die meedoen aan de hoogste competities 4 tot 11 keer zoveel uit aan sportmogelijkheden per atleet, dan aan onderwijsgerelateerde uitgaven per student. Dit is echter nog niet kostendekkend. Naast de bijdragen van de staat en andere universiteitsfondsen worden sportprogramma's ook gefinancierd door kaartverkoop, donaties, sponsoring en uitzendrechten.

De lokale sportclubs en recreatieve faciliteiten bedienen een brede groep van topsporters (buiten de *leagues* en het schoolsysteem) tot recreatieve sporters. De USOC zou deze hele groep moeten bedienen, maar richt haar aandacht en financiën vrijwel geheel op olympische topsporters. USOC is een private non-profit organisatie, die geen structurele financiering ontvangt van de overheid. Inkomsten haalt ze uit filantropische activiteiten, bedrijfssponsoring en afspraken over licenties. In totaal had de USOC in 2011 \$128 miljoen te besteden, uitgegeven aan sportbonden (\$65 miljoen), olympische trainingscentra (\$28 miljoen), internationale competitiedeelnemers (\$7 miljoen) en media-uitzendingen (\$5 miljoen).

Doordat de overheid en USOC zich niet bemoeien met breedtesport is dit opgepakt door de vrije markt. Zo hebben bedrijven als Nike en professionele sportteams programma's ontwikkeld om sportdeelname te stimuleren. Daarnaast wordt gezondheidsbevordering vanuit een ander stelsel aangevlogen. In 2002 heeft de *President's Council on Fitness, Sports, and Nutrition* (PCFSN) de gezondheidsbevorderende taak op zich genomen. De PCFSN is een adviserende raad voor het *Secretary for Health and Human Services* en richt zich op regelmatige fysieke activiteit en niet op competitie.

Samenvattend, de federale, statelijke en lokale overheden spelen geen rol in de financiering van sport, met uitzondering van het faciliteren van topsportstadions en bevoordelen van onderwijsinstellingen die goed presteren op het gebied van competitieve sport. Daarmee is vrijwel de gehele sportbranche een private sector in de Verenigde Staten. Op de as doel-middel staat sport in Amerika sterk aan kant van sport als doel: het draait om competitie en presteren. Voor de scholen die sport als uithangbord gebruiken is sport ook een middel. Als sport ook wordt begrepen als fysieke activiteit in brede zin, is er aandacht vanuit gezondheidsperspectief. Amerikanen zullen dit echter niet snel sport noemen, maar gebruiken dan de term 'fitness'. Organisatorisch valt dit niet binnen het sportstelsel, maar in het gezondheidssysteem.

2.3.4 Betrokkenheid bevolking bij sport

Recente informatie over sportdeelname en fysieke activiteit van de Amerikaanse bevolking is lastig te traceren. Informatie uit 2011 laat zien dat sportief wandelen de meest beoefende activiteit is (31% van de bevolking wandelde ten minste zes keer per jaar), gevolgd door fitness met apparatuur (18%), en zwemmen (15%).

Informatie van de WHO naar fysieke activiteit laat zien dat 40% van de Amerikanen van 18 jaar en ouder te weinig beweegt (in Nederland is dit volgens de WHO 27%).

Hoeveel Amerikanen sportwedstrijden bezoeken is niet bekend op bevolkingsniveau. Per tak van sport is wel informatie beschikbaar. De populairste sporten: 12% van de volwassen bevolking had in 2008 baseball bezocht, 7% bezocht nascar wedstrijden (autosport), 7% ging naar professionele basketbalwedstrijden en 6% zag basketbalwedstrijden op collegeniveau. 6% Bezocht sportwedstrijden in het algemeen op high schools.

3 Corporatief

3.1 Duitsland

3.1.1 Algemene kenmerken en staatsinrichting

Duitsland heeft zo'n 80 miljoen inwoners. Duitsland heeft een structuur met een centrale overheid en zestien deelstaten die voor een deel eigen autonomie hebben. In 1990 zijn Oost- en West-Duitsland samengevoegd en momenteel is Duitsland de grootste economie van de Europese Unie.

3.1.2 Sportwetgeving

Na de Tweede Wereldoorlog is in Duitsland een sportsysteem opgezet waarin sport gedecentraliseerd is naar lokale sportclubs (gebaseerd op subsidiariteit) en een overeenstemming tussen de sportbonden en de overheid, waarin sportbonden onafhankelijk en apolitiek verantwoordelijk zijn voor sport, en de overheid financiële steun geeft. Dit is in overeenstemming met andere corporatieve principes in de Duitse samenleving.

Duitsland heeft een non-interventionistisch model: er is geen sportwetgeving op federaal niveau. De bevoegdheid voor sport is overgedragen aan de deelstaten. Vijf van de zestien deelstaten hebben een sportwet. De federale overheid speelt nog wel een rol in sport als het gaat om zaken van nationaal belang. Dit gaat onder andere om vertegenwoordiging van het land in internationale wedstrijden en internationale betrekkingen in relatie tot sport.

3.1.3 Sportspecifieke kenmerken

De Duitse deelstaten spelen een belangrijke rol in de breedtesport. De deelstaten en regio's en gemeenten financieren sport door de bouw en het onderhoud van sportfaciliteiten. Ongeveer een derde van de Duitse bevolking sport bij een sportvereniging.

De centrale overheid speelt een rol in topsport. Topsport wordt gefinancierd uit het sportbudget van het ministerie van Binnenlandse Zaken. Het budget hiervoor is circa €130 miljoen per jaar. De centrale overheid heeft een nieuwe strategie ontwikkeld die uiteindelijk streeft naar het organiseren van de Olympische Spelen in Duitsland. Met dit doel voor ogen wil men ook sportaccommodaties voor de breedtesport renoveren. In het Duitse parlement is een speciale commissie (Sportausschuss) verantwoordelijk voor sport.

Het Duitse Olympische Comité (DOSB) vertegenwoordigt een combinatie van breedtesport en topsport (vergelijkbaar met Nederland). De twee onderdelen zijn in 2006 met elkaar gefuseerd. Het DOSB heeft taken op het gebied van topsport, breedtesport, vrijwilligers en het uitdragen van de olympische gedachte.

Het DSOB wordt gefinancierd door lidmaatschapsgelden, loterij-inkomsten en marketinginkomsten. Daarnaast ontvangt de organisatie projectfinanciering van de federale overheid. Ook krijgen de sportbestuursorganen financiering van de federale overheid voor topsport.

Daarnaast is er voor topsporters een stichting die geld direct aan sporters uitbetaalt, Stichting Sporthilfe. Dit gaat buiten de centrale overheid en DOSB om. Sommige deelstaten hebben ook nog een aparte stichting die geld uittrekt voor topsport.

Duitsland heeft meer dan 91.000 sportclubs, die de basis vormen voor breedtesport in het land. Het DOSB staat aan het hoofd van de georganiseerde sport in Duitsland. Het DOSB heeft 98 leden: 34 olympische sportfederaties, 28 niet-olympische sportfederaties, zestien regionale sportfederaties (gelijk aan de zestien deelstaten in Duitsland) en twintig federaties met speciale taken. Sport is autonoom in Duitsland, maar de sportclubs zonder winstoogmerk ontvangen wel subsidie van verschillende instanties zoals de regio's, gemeenten en deelstaten. Sport lijkt in Duitsland zowel een doel als een middel te zijn. De federale overheid speelt een rol in het faciliteren van sport, maar een grotere rol lijkt weggelegd voor deelstaten.

3.1.4 Betrokkenheid bevolking bij sport

Uit de Eurobarometer 2017 blijkt dat de sportdeelname en fysieke activiteit van de Duitse inwoners van 15 jaar en ouder lager is dan van Nederlanders. Lidmaatschap van sportclubs is wel vergelijkbaar, maar deelname bij fitnesscentra is lager in vergelijking met Nederland. Informatie van de WHO naar fysieke activiteit laat zien dat 42% van de Duitsers van 18 jaar en ouder te weinig beweegt (in Nederland is dit volgens de WHO 27%).

Het belangrijkste motief van de Duitse bevolking om te sporten en te bewegen is het verbeteren van de gezondheid. In vergelijking met Nederlanders geven Duitsers vaker aan te sporten voor het zelfvertrouwen.

Het aandeel van de bevolking dat actief is als vrijwilliger is in Duitsland lager dan in Nederland. Over het algemeen verschilt de Duitse bevolking weinig van de Nederlandse als het gaat om tevredenheid over het aanbod in de omgeving.

Informatie uit Europees onderzoek naar het bezoeken van sportevenementen laat zien dat 35% van de Duitsers van 16 jaar en ouder in 2015 ten minste eenmaal een sportevenement heeft bezocht. In Nederland is dit 54%.

3.2 België

3.2.1 Algemene kenmerken en staatsinrichting

België heeft zo'n 11 miljoen inwoners. België kent een Vlaamse, een Franstalige en een Duitstalige populatie. België kent een federale constructie sinds de jaren '70, met een federale overheid, drie gemeenschapsoverheden (Franstalig, Nederlandstalig en

Duitstalig) en drie regionale overheden (Vlaams, Waals en hoofdstedelijk gewest). Er zijn veel bevoegdheden voor de deelstaten.

3.2.2 Sportwetgeving

België heeft een non-interventionistisch model. In de wet van 1980 waarbij constitutionele en institutionele hervormingen werden doorgevoerd, werd jurisdictie over sport en cultuur overgedragen aan de gemeenschapsoverheden (subsidiariteitsbeginsel).

3.2.3 Sportspecifieke kenmerken

Er is een duidelijk verschil tussen de deelstaten op het gebied van cultuur, taal, politiek en organisatie. Hierdoor is de organisatie van sport in België gedifferentieerd over de deelstaten.

Net als in Nederland is de vrijetijdssport in België lange tijd vooral mogelijk gemaakt door sportverenigingen gerund door vrijwilligers. Sinds de jaren '90 is de opkomst zichtbaar van lokale sportautoriteiten en van commerciële partijen. Vlaanderen kent bijna 24.000 sportverenigingen, veelal georganiseerd in federaties, Wallonië heeft ruim 6.000 verenigingen. In 2012 waren er bijna 800 fitnesscentra in België, waarvan de meeste in steden in Vlaanderen.

Sport valt in België sinds 1980 onder departementen van de taalgemeenschappen. Zowel het Vlaamse, Duitse als Franstalige deel hebben hun eigen sportbeleid uitgewerkt, met veel verschil tot gevolg. Vlaanderen en Wallonië kennen aparte overkoepelende organisaties voor sportbonden, gemeentelijke sportservicebureaus en buitenschools sportaanbod. In Vlaanderen werd in 2016 de sportsectie autonoom en omgedoopt tot *Sport Vlaanderen*, met als taak de uitvoering van het sportbeleid via infrastructuur, promotie, organisatie, sportopleidingen (incl. schoolsport) en topsport in samenwerking met sportfederaties, gemeenten en andere betrokkenen. In Wallonië is de *Association Interfédérale du Sport Francophone (AISF)* de koepelorganisatie met zo'n 140 leden. Het Belgische Olympische en Interfederale Committee (BOIC) is de belangrijkste coördinator van sport op nationaal niveau in België en verantwoordelijk voor de selectie en uitzending van topsporters. Voor de breedtesport bestaat daarnaast de ABCD Commissie, bestaande uit vertegenwoordigers van de Vlaamse, Franse, Duitstalige federaties en het BOIC.

Vlaanderen kende qua sportbeleid in 2016-2017 een achttal kernlijnen met als kernpunten het faciliteren van breedtesport en topsport via een doelgroepenbeleid tezamen met alle actoren in het veld, het planmatig verbeteren van de infrastructuur (ook voor niet georganiseerde sport en met nadruk op zwembaden) en het aankweken van een actieve gezonde sportattitude. Daarbij krijgen gemeenten meer autonomie qua uitvoering en besteding.

Samenvattend, sport lijkt in België vooral een doel te zijn. De (rijks)overheid speelt een belangrijke rol in het faciliteren van sport. Hierbij moet opgemerkt worden dat in

Wallonië veel geregeld is door de overheid waar in Vlaanderen meer initiatief komt vanuit de bevolking (*civic movement*).

3.2.4 Betrokkenheid bevolking bij sport

Uit de Eurobarometer 2017 blijkt dat Belgische inwoners van 15 jaar en ouder minder vaak fysiek actief zijn dan Nederlanders, de wekelijkse sportdeelname ligt iets lager. Dit is ook zichtbaar bij het lidmaatschap van een sportclub. Informatie van de WHO over fysieke activiteit laat zien dat 36% van de Belgen van 18 jaar en ouder te weinig beweegt (in Nederland is dit volgens de WHO 27%).

Het belangrijkste motief van de Belgische bevolking om te sporten en te bewegen is het verbeteren van de gezondheid en omdat het leuk is. In vergelijking met Nederlanders geven Belgen minder vaak aan te sporten voor het verbeteren van de fitheid of om te ontspannen.

Over het algemeen verschilt de Belgische bevolking weinig van de Nederlandse als het gaat om tevredenheid over het aanbod in de omgeving.

Informatie uit Europees onderzoek naar het bezoeken van sportevenementen laat zien dat 31% van de Belgen van 16 jaar en ouder in 2015 ten minste eenmaal een sportevenement heeft bezocht. In Nederland is dit 54%.

4 Sociaaldemocratisch

4.1 Denemarken

4.1.1 Algemene kenmerken en staatsinrichting

Denemarken heeft 5,6 miljoen inwoners. Denemarken is een eenheidsstaat en een constitutionele monarchie. Er zijn twee autonome regio's: Groenland en de Faeröer Eilanden.

4.1.2 Sportwetgeving

Denemarken heeft een non-interventionistisch model. Er is geen algemene sportwet, alleen voor topsport en op specifieke onderdelen wordt strategisch ingegrepen:

-
- 1948 *betting act* – opbrengsten van weddenschappen en loterijen kunnen naar sport. Dit gebeurt nog steeds, zonder dat sportfederaties bestedingen hoeven te verantwoorden;
-
- 1954 wet voor onderwijs, inclusief recreatieve activiteiten voor jongeren;
-
- 1968 *recreation act*, vervangen in 1990 door *general education act* – stelt gemeenschappen verplicht middelen beschikbaar te stellen voor volwassenenonderwijs en sportclubs om activiteiten voor jongeren tot 18 jaar te organiseren.

4.1.3 Sportspecifieke kenmerken

Qua regeringsbeleid valt de organisatie van de sport formeel onder het ministerie van cultuur. Verschillende onderdelen vallen echter onder verschillende ministeries:

-
- het ministerie van financiën gaat over voetbalpools en loterijen;
-
- schoolsport en gemeentelijke sportactiviteiten vallen onder het ministerie van onderwijs;
-
- dopingwetgeving valt onder het ministerie van gezondheid.

Denemarken kent zo'n 16.000 sportverenigingen. Verenigingen en vrijwilligerswerk spelen een grote rol in de Deense samenleving. De georganiseerde sport in Denemarken is in principe onafhankelijk van de overheid, maar krijgt wel veel directe en indirecte steun uit publieke middelen. De overheid heeft een voorkeur voor democratische sportverenigingen ten opzichte van commerciële clubs, wat te zien is in overheidssteun en belastingvoordelen. Deze onafhankelijkheid gecombineerd met overheidssteun is al sinds 1948 bij wet geregeld. Sindsdien is weinig veranderd

ondanks veranderingen in het sportlandschap. Kenmerkend is ook dat er diverse vergelijkbare sportorganisaties bestaan die met elkaar concurreren. In andere landen, waaronder Nederland, zijn bijvoorbeeld sportbonden van verschillende zuilen samengevoegd tot één sportbond. In Denemarken is een divers organisatiepatroon blijven bestaan.

De overheid voorziet sportverenigingen in Denemarken bijna geheel gratis van sportvoorzieningen. Daarnaast werkt de overheid samen met marktpartijen. Denemarken heeft ook een specifieke organisatie voor vernieuwing van accommodaties. Op landelijk niveau subsidieert de overheid meerdere organisaties die als belangenbehartiger fungeren voor de georganiseerde, anders-georganiseerde en niet georganiseerde sport.

Sport lijkt in Denemarken zowel een doel als een middel te zijn, waarbij de overheid samenwerking met private partijen ondersteunt.

4.1.4 Betrokkenheid bevolking bij sport

Uit de Eurobarometer 2017 blijkt dat de sportdeelname en fysieke activiteit van de Deense inwoners van 15 jaar en ouder vergelijkbaar is met Nederlanders. Lidmaatschap van sportclubs of fitnesscentra is vergelijkbaar met Nederland. Informatie van de WHO naar onvoldoende fysieke activiteit laat zien dat 29% van de Denen van 18 jaar en ouder te weinig beweegt (in Nederland is dit volgens de WHO 27%).

Het belangrijkste motief van de Deense bevolking om te sporten en te bewegen is het verbeteren van de gezondheid en de fitheid. In vergelijking met Nederlanders geven Denen minder vaak aan te sporten voor de lol of om te ontspannen.

Het aandeel van de bevolking dat actief is als vrijwilliger is in Denemarken even groot als in Nederland. Over het algemeen verschilt de Deense bevolking weinig van de Nederlandse als het gaat om tevredenheid over het aanbod in de omgeving. Twee derde vindt dat de overheid genoeg doet voor haar burgers wat betreft sportmogelijkheden en ook over het aanbod aan clubs en mogelijkheden in de woonomgeving zijn Denen heel tevreden.

Informatie uit Europees onderzoek naar het bezoeken van sportevenementen laat zien dat 41% van de Denen van 16 jaar en ouder in 2015 ten minste eenmaal een sportevenement heeft bezocht. In Nederland is dit 54%.

5 Latijns

5.1 Spanje

5.1.1 Algemene kenmerken en staatsinrichting

Spanje is een decentraal geregelde constitutionele monarchie en heeft zo'n 47 miljoen inwoners. Spanje is het meest gedecentraliseerde land van de Europese Unie. Het land bestaat uit twee autonome steden en 17 autonome gemeenschappen. De mate van autonomie verschilt per gemeenschap. Het verschil in mate van autonomie is te verklaren uit de grote behoefte aan autonomie in de regio's Catalonië, Baskenland en Galicië, omdat deze drie elk een sterke eigen identiteit en taal hebben. Deze regio's kregen hierdoor in een eerder stadium meer eigen rechten toegewezen dan de overige regio's. Deze drie regio's vallen onder het zogenaamde "speciale regime", waarbij de lokale taal een officiële status heeft.

5.1.2 Sportwetgeving

Spanje heeft een interventionistisch model. De Spaanse grondwet geeft aan dat de overheid zal zorgen voor gezondheid, lichamelijke opvoeding en sport. Daarnaast is er een speciale sportwet uit 1990, die sport binnen de jurisdictie van de staat plaatst. In deze wet staan ook algemene beginselen die in acht genomen moeten worden, zoals de autonomie van de regio's en het promoten van gelijkheid in de sport. De hoge raad van de sport (*Consejo Superior de Deportes*) heeft door deze wet de macht om statuten en regels van sportbonden te autoriseren. Het controleert verder het lidmaatschap van de sportbond bij de internationale bond, de uitgaven en stemt met de bonden de financiering en het beleid af. Daarnaast zijn er nog specifieke wetten zoals over doping.

5.1.3 Sportspecifieke kenmerken

Voor de periode van Franco ontwikkelde de verenigingsstructuur in Spanje zich langzaam naar Noord-Europees model. Tijdens de periode-Franco werd alles overgenomen door de staat. Sinds de jaren '80 hebben verenigingen hun vrijheid teruggekregen en ontwikkelt de sportbranche zich langzaam, waarbij sportverenigingen wel sterk blijven leunen op de overheid. De centrale overheid zorgt voor financiering van de sportverenigingen in ruil voor uitvoering van de publieke taak voor breedtesport en bewegen door sportverenigingen. Dit zorgt in sommige gevallen voor een zwakke en afhankelijke positie van sportverenigingen. Alle zeventien deelstaten hebben aanvullend eigen wetgeving op het gebied van sport, waardoor er grote regionale verschillen zijn.

De belangrijkste publieke instantie voor sport in Spanje is de *Consejo Superior de Deportes* van het ministerie van onderwijs en sport. Hieronder ressorteren de algemene sportdirecties van de autonome regio en gemeentelijke instanties.

De voorzitter van de *Consejo Superior de Deportes* staat in aanzien gelijk aan een staatssecretaris.

Alle sportbonden in Spanje zijn private entiteiten. Het Spaans Olympische comité staat bij deze sector aan de top van de hiërarchie. Hieronder vallen de nationale en regionale sportfederaties en bonden. Onder de 65 landelijke sportfederaties zijn 28 federaties die Olympische sporten vertegenwoordigen verenigd in de ADO (*Asociación de Deportes Olímpicos*). Ook vallen vijf bonden voor gehandicaptensporten onder de ADO.

Sport lijkt in Spanje een zowel een doel als een middel te zijn, maar historisch gezien vanuit de centrale overheid vooral een middel. De centrale overheid heeft momenteel een minder belangrijke rol in het faciliteren van zowel topsport als breedtesport, maar is een belangrijke geldschieter.

5.1.4 Betrokkenheid bevolking bij sport

Uit de Eurobarometer 2017 blijkt dat de sportdeelname en fysieke activiteit van de Spaanse inwoners van 15 jaar en ouder veel lager is dan van Nederlanders.

Driekwart van de Spaanse bevolking sport niet in georganiseerd verband. Informatie van de WHO naar fysieke activiteit laat zien dat 27% van de Spanjaarden van 18 jaar en ouder te weinig beweegt (in Nederland is dit volgens de WHO 27%).

Het belangrijkste motief van de Spaanse bevolking om te sporten en te bewegen is het verbeteren van de gezondheid. Dit percentage is vergelijkbaar met de Nederlandse uitkomsten, de andere motieven scoren veelal lager.

Het aandeel van de bevolking dat actief is als vrijwilliger is in Spanje veel lager dan in Nederland. Ook is de bevolking minder tevreden over de activiteiten van de lokale overheid. Driekwart is tevreden over het aanbod van clubs en mogelijkheden in de woonomgeving. Ook dit is lager dan de tevredenheid van Nederlanders.

Informatie uit Europees onderzoek naar het bezoeken van sportevenementen laat zien dat 26% van de Spanjaarden van 16 jaar en ouder in 2015 tenminste eenmaal een sportevenement heeft bezocht. In Nederland is dit 54%.

6 Postcommunistisch

6.1 Polen

6.1.1 Algemene kenmerken en staatsinrichting

Polen heeft zo'n 39 miljoen inwoners. Staatkundig is Polen een parlementaire republiek en een eenheidsstaat, onderverdeeld in zestien woiwodschappen (provincies). In 1990 werd Polen gedecentraliseerd, de lokale overheden kregen toen meer bevoegdheden.

6.1.2 Sportwetgeving

Polen heeft een sportwet waarin de definitie van sport is vastgelegd. In september 2017 is de meest recente versie in werking getreden. De definitie van sport bevat zowel fysieke sporten als denksporten, waardoor onder andere bridge en schaken maar ook e-sports onder de definitie van sport vallen in Polen. Naast de definitie van sport bevat de wet onder andere passages over good governance, mogelijkheden voor het geven van stipendia en mogelijkheden voor de bestrijding van dopinggebruik. De Poolse wetgeving is gecentraliseerd en interventionistisch. Dit leidt tot een bureaucratisch en formeel systeem.

Het Europese Hof van Justitie deed onlangs een uitspraak waarin bridge niet tot de definitie van sport werd gerekend vanwege de geringe fysieke activiteit bij deze bezigheden. Deze uitspraak dateert van na de inwerkingtreding van de sportwet in Polen.

6.1.3 Sportspecifieke kenmerken

Polen kent een ministerie van Sport en Toerisme. De huidige minister, Witold Bańka, is tevens president van WADA (World Anti-Doping Agency) sinds 1 januari 2020. Het ministerie van Sport en Toerisme heeft aandacht voor de ontwikkeling van topsport en breedtesport. Daarnaast houdt het ministerie toezicht op alle sportbonden in Polen. De provincies opereren op regionaal niveau en voeren taken uit die vaak ook gekoppeld zijn aan andere beleidsonderdelen, zoals toerisme, gezondheid en onderwijs. De taken van de provincies zijn intussen ingeperkt en veel is overgedragen aan steden.

In het huidige beleid van de Poolse overheid gaat de aandacht uit naar de stimulering en ontwikkeling van sport. Daarmee verandert de rol van sportverenigingen die eerst vooral een plek vormden voor topsport. Sportverenigingen worden nu ook gestimuleerd om sport en bewegen aan te bieden aan kinderen, jongeren, gezinnen, ouderen en mensen met een handicap. Het beleid beoogt dat de sportclubs meehelpen aan de ontwikkeling van sport in lokale gemeenschappen.

Op centraal niveau zijn er sportassociaties, die ook weer provinciale afdelingen hebben. Er bestaan associaties van universiteitssport, plattelandssport en schoolsport. Deze constructie stamt uit de jaren '70, toen elke sportclub bij een

associatie moest horen om te mogen bestaan. Ondertussen is dit niet meer noodzakelijk en zijn er ook associaties op andere gronden opgericht. Sportbonden zijn in Polen niet zo autonoom als in veel andere EU-landen. Om een sportbond op te richten in Polen is er toestemming nodig van de minister die vervolgens ook toezicht houdt op de bond. Het PKOl (Polski Komitet Olimpijski) heeft momenteel 37 bonden onder zich: 29 zomersporten en 8 wintersporten. Het PKOl houdt zich bezig met topsport en breedtesport. Sport lijkt in Polen zowel een doel als een middel te zijn. De centrale overheid speelt een belangrijke rol in het faciliteren van zowel topsport als breedtesport, waarbij in toenemende mate een actieve en fitte samenleving wordt nagestreefd.

6.1.4 Betrokkenheid bevolking bij sport

Uit de Eurobarometer 2017 blijkt dat de sportdeelname en fysieke activiteit van de Poolse inwoners van 15 jaar en ouder lager is dan van Nederlanders. De andere organisatiestructuur van sport is ook duidelijk zichtbaar in het lagere percentage lidmaatschappen van sportclubs en fitnesscentra. Driekwart van de Poolse bevolking sport niet in georganiseerd verband. Informatie van de WHO naar fysieke activiteit laat zien dat 33% van de Polen van 18 jaar en ouder te weinig beweegt (in Nederland is dit volgens de WHO 27%).

Het belangrijkste motief van de Poolse bevolking om te sporten en te bewegen is het verbeteren van de gezondheid. In vergelijking met Nederlanders geven ze vaker aan te sporten voor het zelfvertrouwen.

Het aandeel van de bevolking dat actief is als vrijwilliger is in Polen veel lager dan in Nederland. Ook is slechts een derde van de bevolking tevreden over de activiteiten van de lokale overheid. Twee derde is tevreden over het aanbod van clubs en mogelijkheden in de woonomgeving. Ook dit is lager dan de tevredenheid van Nederlanders.

Informatie uit Europees onderzoek naar het bezoeken van sportevenementen laat zien dat 28% van de Polen van 16 jaar en ouder in 2015 ten minste eenmaal een sportevenement heeft bezocht. In Nederland is dit 54%.

7 Data sport- betrokkenheid in Europese landen

Tabel 1 Sportfrequentie en verband waarin men actief is, Europese landen, bevolking van 15 jaar en ouder, 2017 (in procenten)

	NL	BE	DK	DU	PL	SP	VK
Frequentie (wekelijks of vaker)							
<i>Sport of 'exercise'</i>	57	49	63	48	28	43	47
<i>Overige fysieke activiteit</i>	80	50	69	60	38	44	45
Lidmaatschap voor sport of recreatieve fysieke activiteit (meerdere antwoorden mogelijk)							
<i>Sportclub</i>	27	16	23	23	6	7	11
<i>Gezondheids- of fitnesscentrum</i>	22	10	24	11	7	10	17
<i>Sociaal-culturele club</i>	3	5	8	4	2	2	2
<i>Anders</i>	7	3	6	1	10	5	1
<i>Geen lid</i>	47	67	46	63	74	77	70

Bron: Eurobarometer sport 2017

Tabel 2 Motieven om aan sport en bewegen te doen, Europese landen, bevolking van 15 jaar en ouder die aan sport of fysieke activiteit doet, 2017 (in procenten, meerdere antwoorden mogelijk)

	NL	BE	DK	DU	PL	SP	VK
<i>Verbeteren gezondheid</i>	63	50	74	59	51	59	54
<i>Verbeteren fitheid</i>	64	22	58	47	42	38	49
<i>Om te ontspannen</i>	63	24	29	42	21	34	25
<i>Voor de lol</i>	65	37	38	42	25	25	30
<i>Voor het zelfvertrouwen</i>	10	10	28	14	13	10	13
<i>Voor de competitie</i>	10	5	8	4	6	5	4

Bron: Eurobarometer sport 2017

Tabel 3 Betrokkenheid als vrijwilliger en tevredenheid over lokale voorzieningen, Europese landen, bevolking van 15 jaar en ouder, 2017 (in procenten)

	NL	BE	DK	DU	PL	SP	VK
<i>Doet vrijwilligerswerk in de sport (%)</i>	19	9	18	7	3	4	7
<i>Lokale overheid doet genoeg voor haar burgers (% mee eens)</i>	69	53	64	71	33	38	46
<i>Lokale sportclubs en andere aanbieders bieden genoeg mogelijkheden voor fysieke activiteit (% mee eens)</i>	94	85	90	85	63	78	76
<i>Mijn woonomgeving biedt genoeg mogelijkheden om fysiek actief te zijn (% mee eens)</i>	94	81	91	88	68	74	73

Bron: Eurobarometer sport 2017

8. Referenties

De NLsportraad bedankt de adviseurs Hans Westerbeek (Australië), Claudia Bökel (Duitsland) en Tony Sainsbury (Verenigd Koninkrijk) voor hun constructieve commentaren bij de internationale vergelijking.

8.1 Literatuur

Breuer, C., Hoekman, R., Nagel, S. & van der Werff, H. (2015). *Sport Clubs in Europe: a cross-national comparative perspective.* Springer.

Chaker, A-N. (1999). *Study on national sports legislation in Europe.* Council of Europe publishing.

Dekker, P (2001). *Nederland gemeten en vergeleken: conclusie en perspectieven.* In: Burger, A & Dekker, P. *Noch markt, noch staat* (p. 287-301). SCP.

European Commission (2017). *Special Eurobarometer 472 Wave EBB88.4.* European Commission.

Hallmann, K. & Petry, K. (red.) (2013). *Comparative Sport Development: Systems, Participation and Public Policy.* Springer.

Ibsen, B., Nichols, G. & Elmoose-Østerlund, K. (2016). *Sport club policies in Europe.* SDU.

KPMG (2019). *Brancherapport Sport.* KPMG, Nederlandse Sportraad.

NLSportraad (2020a). *De fitheid van de sport, Een kwalitatieve analyse van de organisatie en financiering van de sport.* Nederlandse Sportraad.

NLSportraad (2020b). *Rondje langs de velden I, Een vergelijking van de organisatie en financiering van de sport met andere sectoren.* Nederlandse Sportraad.

NLSportraad (2020c). *Het speelveld van de sport, Discussienota over de organisatie en financiering van de sport in de toekomst.* Nederlandse Sportraad.

Krześniak, E.J. (2018). *Sports Law in Poland.* Wolters Kluwer.

Prakke, L. & Kortmann, C.A.J.M (2009). *Het staatsrecht van 15 landen van de Europese Unie.* Wolters Kluwer.

ROB (2020). *Akkoord?! Besturen met akkoorden als evenwichtskunst.* Raad voor het Openbaar Bestuur.

Scheerder, J., Vandermeerschen, H., Van Tuyckom, C., Hoekman, R., Breedveld, K., & Vos, S. B. (2011). *Understanding the game. Sports participation in Europe.* KU Leuven.

Sobry, C. (red.) (2011). *Sports Governance in the World; a socio-historic approach.* Editions le manuscrit.

Ministerie van VWS (2019). *Adviesaanvraag financiering en governance in de sport.* Den Haag: VWS, 2019. Verkregen via www.nederlandse-sportraad.nl

8.2 Websites

De websites zijn voor het laatst geraadpleegd in het voorjaar van 2020.

Australië

[Sportwetgeving](#)
[Bevolkingsonderzoek sportdeelname](#)
[Future of Sport Australia](#)
[National Sports plan Australia](#)
[Sport Australia](#)
[Australisch Olympisch Comité](#)
[Bezoek sportevenementen](#)

Verenigde Staten

[Bezoek van sportwedstrijden](#)

België

[Sport en staatsinrichting](#)
[Vlaams instituut voor sportbeheer en recreatiebeleid](#)
[Belgisch Olympisch Comité](#)
[Sport Vlaanderen](#)

Duitsland

[Bureau statistiek](#)
[Deutscher Olympischer Sportbund \(DOSB\)](#)

Denemarken

[Bureau statistiek](#)
[Deens Olympisch Comité](#)
[Deens sportevenementen](#)

Verenigd Koninkrijk

[UK Sport](#)

[British Olympic Association](#)

Spanje

[Consejo Superior de Deportes Spanje](#)

Polen

[Pools Olympisch Comité](#)

[Sportwet Polen](#)

Europese/wereldwijde gegevens

[Sport Statistics 2018 edition](#)

[Europese statistieken](#)

[Bezoek van sportevenementen](#)

[Uitgaven EU landen aan 'recreational sporting services'](#)

[Prevalentie van onvoldoende fysieke activiteit onder volwassenen naar land volgens de WHO](#)

[Dopingautoriteit](#)

Dit is een uitgave van de Nederlandse Sportraad

De Nederlandse Sportraad is een onafhankelijk adviesorgaan dat zich richt op het versterken van de betekenis van sport voor de samenleving en op het vergroten van het rendement van sportevenementen, inclusief het ontwikkelen van een aansprekende evenementenagenda.

Dat doet de raad op transparante wijze samen met de betrokkenen uit het veld.

De NLsportraad bestaat uit negen leden onder voorzitterschap van Michael van Praag.

Adviezen van de NLsportraad zijn vernieuwend, onderbouwd door onderzoek en praktisch uitvoerbaar.

www.nederlandse-sportraad.nl

Juli 2020 | NLsportraad 2020-06

Vormgeving: Things To Make And Do